

การพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ธนภัทร กันทาวงค์

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 29 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 22 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 พฤษภาคม 2568

กัสมา กาซ็อน

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วิไลลักษณ์ วงศ์ชัย

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

นิรุทธิ์ ชัยโชค

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

พีระพล ศรีวิชัย

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และต้นทุนการผลิต ศึกษาและพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพ เสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะ ด้านการลดต้นทุน และวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตก่อนและหลัง ของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีอำนาจทำการแทน ตัวแทนสมาชิก ของวิสาหกิจชุมชน ประธานและตัวแทนกลุ่มอาชีพ รวมจำนวน 50 คน คัดเลือกประชากรที่ศึกษาจากการ เลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนการผลิตในการเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยการวิเคราะห์ 3 ขั้นตอน การลดทอนข้อมูล การจัดระบบข้อมูล และการ ตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลนำไปสู่บทสรุปและนำมาเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า การบันทึกต้นทุนของวิสาหกิจชุมชนยังไม่ละเอียดพอ โดยปกติจะบันทึกต้นทุนรวมๆ กันในสมุด หรือบางครั้งผู้ประกอบการจะใช้เวลาจำ ซึ่งทำให้พลาดรายละเอียดบางส่วนในการคำนวณ ต้นทุนจะคำนวณต้นทุนแบบง่าย โดยนับรวมต้นทุนวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตค่าแรงงานของสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่างๆ การพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิตใช้การผสมผสานหลักการ ECRS และการ วิเคราะห์คุณค่า เป็นการตัด รวม ปรับใหม่ ทำให้ง่ายขึ้น เพื่อให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาทั้งตัวสินค้าและกระบวนการผลิตให้มีคุณค่า โดยไม่เพิ่มต้นทุนเกินความจำเป็น ส่งเสริมความ ประหยัดและคุณภาพควบคู่กันนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพและความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว



จากการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลง พบว่า ต้นทุนลดลง ผลิตภาพและคุณภาพเพิ่มขึ้น พร้อมเสนอแนวทาง
ต่อยอด เช่น ลดต้นทุนบรรจุและขนส่งและสร้างระบบฐานข้อมูลระยะยาวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา แนวทางการลดต้นทุนการผลิต การยกระดับผลิตภาพ วิสาหกิจชุมชน



Development of Cost Reduction Strategies to Enhance Productivity of Community Enterprises in Pa Daet Subdistrict, Mae Suai District, Chiang Rai Province

Thanaphat Kuntawong

Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Received: 29 April 2025

Revised: 22 May 2025

Accepted: 23 May 2025

Kasama Kasorn

Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Wilailak Wongchai

Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Nirut Chaichok

Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Pheerapol Sriwichai

Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study the context, problems, needs, and production costs, as well as to develop strategies for reducing production costs in order to enhance productivity. It also sought to build knowledge and skills related to cost reduction and to conduct a comparative analysis of production costs before and after implementation among community enterprises in Pa Daet Subdistrict, Mae Suai District, Chiang Rai Province.

The sample group consisted of 50 individuals, including authorized representatives, community enterprise members, group leaders, and occupational group representatives. Participants were selected using purposive sampling. Data was collected through interviews and cost data collection forms. The data analysis involved three main steps: data reduction, data organization, and interpretation through logical reasoning, leading to conclusions aligned with relevant concepts and theories. The findings revealed that cost recording among community enterprises was still lacking in detail. Typically, costs were recorded in general terms in notebooks or sometimes merely memorized, which led to missing critical details. Cost calculations were simplified, often including only raw material costs, member labor costs, and general expenses. The development of cost-reduction strategies applied ECRS principles



and value analysis, which focused on streamlining processes to maximize production efficiency while enhancing both products and production processes without incurring unnecessary costs. This promoted both cost-effectiveness and product quality, leading to increased productivity and long-term sustainability for the community enterprises. A comparative analysis of production costs before and after implementing improvements showed a decrease in costs, along with increases in productivity and product quality. The study also proposed further strategies such as reducing packaging and transportation costs and establishing a long-term cost database system to support sustainable development.

Keywords: Development, Cost Reduction Strategies, Productivity Enhancement, Community Enterprises



บทนำ (Introduction)

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ที่อาศัยประสิทธิภาพของภาคการผลิตและคุณภาพสินค้าในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังคงประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การพัฒนา ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงจำเป็นต้องเร่งรัดผลักดันการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเน้นนวัตกรรมและมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาในระยะต่อไปจึงอยู่ที่การเพิ่มศักยภาพของภาคการผลิต รวมถึงเร่งยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการหลักของไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยมุ่งเป้าในการเร่งพัฒนาภาคการผลิตและบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาเศรษฐกิจนับเป็นปัญหาหนึ่งของประเทศไทย สถานะการแข่งขันทางด้านธุรกิจกันอย่างรุนแรง ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้วิสาหกิจต่างๆ ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก การสร้างความได้เปรียบและความสามารถในการแข่งขันเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ที่จะทำให้องค์กรอยู่ในตำแหน่งที่เหนือหรือได้เปรียบกว่าคู่แข่ง ด้วยวิธีการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพดีที่สุด โดยมิตินทุนต่ำ หรือจุดเด่นอื่นๆ ที่เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งนี้องค์กรจะมีความได้เปรียบในการแข่งขันได้นั้น จะต้องสร้างความแตกต่าง 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และการมุ่งเน้นตลาดเฉพาะส่วน (Porter, 1980) การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน จะสร้างความได้เปรียบทางด้านต้นทุน หรือทำให้กิจการมีต้นทุนในการผลิตสินค้าหรือบริการที่ต่ำกว่าคู่แข่ง (ศิวกอ อโนริย์, 2564)

ทฤษฎีต้นทุนการผลิตเป็นหลักการบัญชีที่เกี่ยวกับการสะสม และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของฝ่ายบริหารทั้งเพื่อการวางแผนควบคุม และการตัดสินใจในบัญชีต้นทุนทำให้ ผู้บริหารมีข้อมูลที่เป็นสำหรับดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ในการคาดการณ์ค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานในครั้งถัดไป หรือใช้ในการควบคุมปริมาณรายจ่ายและทำการแบ่งสรรคปันส่วนทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการของบัญชีต้นทุนจะทำให้ทราบถึงแหล่งที่มาของต้นทุนแต่ละอย่าง และต้นทุนเหล่านี้มีความเหมาะสมหรือไม่ ในการจัดบันทึกหรือวิเคราะห์ต้นทุน เพื่อที่จะทำให้คุณสามารถวิเคราะห์ได้ว่าต้นทุนใดที่ไม่ทำให้เกิดกำไรต่อบริษัท (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2563)

การลดต้นทุนการผลิตถือเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งในการลดต้นทุนการผลิต มีกลยุทธ์ในการจัดการต้นทุนการผลิตหลายวิธี ตัวอย่างเช่น หลักการ ECRS เป็นหลักการที่ประกอบด้วยการจัด การรวมกัน การจัดใหม่ และการทำให้ง่าย ซึ่งเป็นหลักการง่ายๆ ที่สามารถใช้ในการเริ่มต้นลดความสูญเปล่าลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารต้นทุนได้ดีขึ้น (วิทยา อินทร์สอน, 2559) และการวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรม (Value analysis) ในตลาดที่มีการแข่งขันสูง แต่ละกิจการต้องทำการปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ด้วยการลดความสูญเสียเปล่า หรือกิจกรรมที่ไม่สร้างคุณค่าให้หมดไปหรือให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อทำให้เกิดการลดต้นทุน การคัดเลือกกิจกรรม จะเป็นกลยุทธ์การแข่งขันในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดจะใช้กลุ่มของกิจกรรมต่างกัน และการกำจัดกิจกรรม จะมุ่งเน้นการตัดกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นแต่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ผลิตภัณฑ์ (ธเรศ สันตติวงศ์ไชย, 2565) โดยการลดต้นทุนเป็นการนำแนวคิดการเพิ่มผลิตภาพมาใช้เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ การเพิ่มผลิตภาพ เป็นการแสวงหาวิธีการในการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการผลิต กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลดความสูญเสียที่เปล่าประโยชน์ลงทั้งเรื่องของการประหยัดทรัพยากร พลังงาน และเงินตรา และต้องร่วมมือปรับปรุงเร่งรัดการเพิ่มผลิตภาพในทุกๆระดับ ตลอดจนการแสวงหาแนวทางในการเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าหรือบริการเพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจสูงสุด และใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2562; ชนาภา หันจาสิงห์, 2560) จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่า การจัดการต้นทุนหรือการลดต้นทุนการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภาพ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในการเตรียมตัวหรือปรับตัวเข้าสู่ตลาดที่มีการแข่งขันสูง และสร้างความได้เปรียบทางด้านต้นทุนการผลิตเหนือคู่แข่ง

จากการศึกษาบริบทเบื้องต้นในพื้นที่ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า พื้นที่ตำบลป่าแดดมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 25 วิสาหกิจชุมชน โดยมีทั้งวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการอยู่และหยุดประกอบกิจการ มีลักษณะการประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิต เช่น วิสาหกิจชุมชนสำราญทอง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำขนมบ้านสันกลาง และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำหมอนและขนม เป็นต้น การรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคกระบือ 2020 วิสาหกิจชุมชนหน่อไม้ฝรั่งบ้านป่าแดด และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านท้าวแก่นจันทร์ เป็นต้น ด้านสภาพปัญหาเกี่ยวกับการผลิต พบว่าวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิต มีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้น การคิดค่าแรงงานที่สูงขึ้นตามค่าครองชีพในปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายต่างๆ จึงทำให้ต้องตั้งราคาขายในระดับที่เหมาะสมกับต้นทุน จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ปรึกษาร่วมกันในเรื่องความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำการแทน ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ประธานและตัวแทนกลุ่มอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ ต้องการลดต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว และจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การลดต้นทุนถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะต้นทุนที่เพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงกำไรที่ลดลง แต่ถ้ากิจการสามารถลดต้นทุนลงได้ นั่นถือเป็นช่องทางหนึ่งของการเพิ่มกำไร ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการแก้ไขปัญหาในส่วนที่จำเป็น ที่คำนึงถึงความต้องการและความสอดคล้องของชุมชนและท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนา คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ สามารถวางแผนและลดต้นทุนการผลิต พร้อมทั้งสามารถบริหารจัดการต้นทุนการ

ผลิตของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการยังมีภูมิคุ้มกันด้านความรู้ สร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ ยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการลดต้นทุน ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตก่อนและหลัง ของของวิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

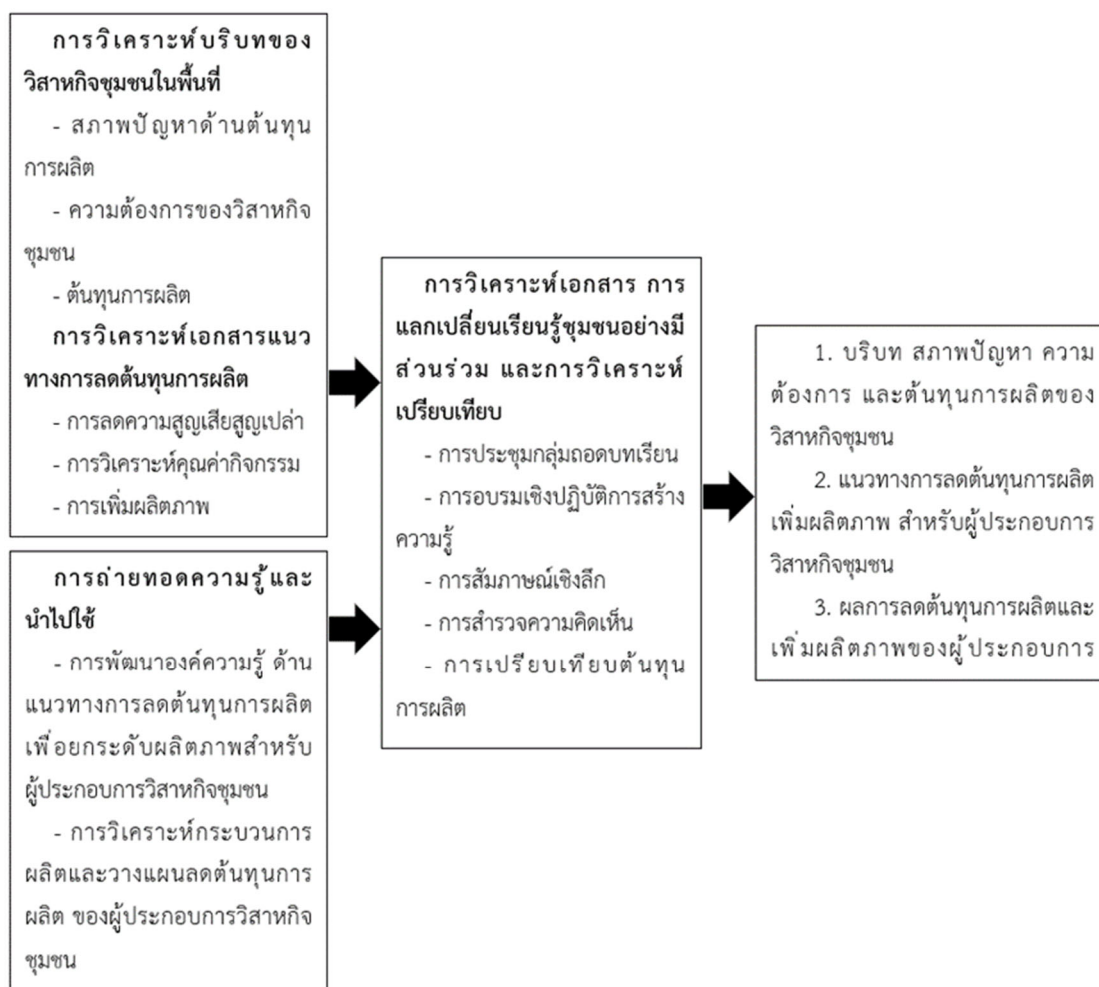
การทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย (Literature Review and Conceptual Framework and Research Hypothesis)

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการ ECRS เทคนิคการเพิ่มผลผลิตโดยการลดความสูญเสีย ซึ่งผู้บริหารสถานประกอบการ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เพราะนั่นหมายถึง ต้นทุน การผลิตที่เพิ่มขึ้น หากสามารถหาวิธีการที่จะลดความสูญเสียโดยการลดขั้นตอน หรือจัดเรียงลำดับความสำคัญขั้นตอนเสียใหม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็จะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้เช่นกัน (วิทยา อินทร์สอน, 2559) ECRS เป็นหลักการที่ประกอบด้วยกำจัด (Eliminate) การรวมกัน (Combine) การจัดใหม่ (Rearrange) และการทำให้ง่าย (Simplify) ซึ่งเป็นหลักการง่ายๆ ที่สามารถใช้ในการเริ่มต้นลดความสูญเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากวิสาหกิจชุมชนกำจัดความสูญเสียเปล่าทั้ง 7 ประการที่พบออกไป รวมขั้นตอนการทำงานให้ลดลงได้ และจัดขั้นตอนการผลิต และบริการใหม่เพื่อให้ลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็นได้ อาจทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

การวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรม (Value analysis) ในตลาดที่มีการแข่งขันสูง แต่ละกิจการต้องทำการปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยการลดความสูญเสียเปล่า หรือกิจกรรมที่ไม่สร้างคุณค่าให้หมดไปหรือให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อทำให้เกิดการลดต้นทุน การคัดเลือกกิจกรรม จะเป็นกลยุทธ์การแข่งขันในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดจะใช้กลุ่มของกิจกรรมต่างกัน และการกำจัดกิจกรรม จะมุ่งเน้นการตัดกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นแต่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ผลิตภัณฑ์ (ธเรศ สันตติวงศ์ไชย, 2565) โดยการวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรม (Value analysis) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม คือ (ชนิศา

หอมหวาน และปณิทร เรื่องเชิงชุม, 2564) (1) กิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่า เป็นความสูญเปล่าที่เกิดจากกิจกรรมที่ไม่จำเป็น จึงควรขจัดกิจกรรมออกไปจากกระบวนการ โดยเฉพาะความผิดพลาดและความล่าช้า (2) กิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่าแต่มีความจำเป็นต้องทำ เป็นความสูญเปล่าที่เกิดจากกิจกรรมที่ไม่จำเป็น แต่จำเป็นต้องปฏิบัติ เช่น การเดินหรือเคลื่อนย้ายในระยะทางไกล เพื่อหยิบอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน จึงควรปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานใหม่ และ (3) กิจกรรมที่เพิ่มคุณค่า เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าในการปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงาน โดยอาศัยการใช้แรงงานหรือเครื่องจักรในการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้น หากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เพิ่มคุณค่าและลดกิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่า อาจทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถลดความสูญเปล่าที่เกิดจากกิจกรรมที่ไม่จำเป็นและลดต้นทุนการผลิตได้

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้มีอำนาจทำการแทน ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ประธานและตัวแทนกลุ่มอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในตำบลตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 6 วิสาหกิจชุมชน 2 กลุ่มอาชีพ โดยเป็นวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการผลิต รวมจำนวน 50 คน คัดเลือกประชากรที่ศึกษาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการจัดกลุ่มย่อย (Focus group) และเป็นกลุ่มและผู้ที่มีกิจกรรมการผลิต และเป็นผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และรับความรู้ใหม่

วิธีการเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้มีอำนาจทำการแทน ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสนใจเข้าร่วมโครงการ โดยแบ่งออกเป็นผู้มีอำนาจทำการแทน วิสาหกิจชุมชนละ 2 คน ประธานกลุ่มอาชีพ กลุ่มละ 1 คน รวมเป็น 14 คน และตัวแทนสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนละ 5 คน ตัวแทนสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตของกลุ่มอาชีพ กลุ่มละ 3 คน รวมเป็น 36 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนการผลิต การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีอำนาจทำการแทน ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้การสนทนากลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ เกิดสัมพันธภาพที่ดี ปรึกษาเน้นการพูดคุย ชี้แจงและแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ออกแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการวิจัยมีรายละเอียดในการศึกษาวิจัยดังนี้ คือ จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของโครงการวิจัยรวมทั้งการขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย ทีมงานวิจัยวางแผนประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ดำเนินการในแผนงานร่วมกับผู้มีอำนาจทำการแทน ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพในพื้นที่เป้าหมาย โดยการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชุมชนด้านต่างๆ จากการประชุมกลุ่มย่อย และศึกษาข้อมูลจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในชุมชน การสังเกตจากสภาพความเป็นจริงและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นคณะผู้วิจัยจะดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม พิจารณาวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน นำข้อมูลมา และดำเนินสร้างความรู้และความเข้าใจ แก้ไขปัญหาในระดับปฏิบัติการ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเข้าไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งเตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เพื่อศึกษาทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในลักษณะต่างๆ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกที่คณะผู้วิจัยเตรียมขึ้น สำหรับการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิด เก็บข้อมูลทุกขั้นตอนที่ดำเนินการส่วนวิธีการตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (กัสมา กาซ็อน, 2566) เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ อาศัยการวิเคราะห์ 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูล (Data reduction) 2) การจัดระบบข้อมูล (Data organization) และ 3) การตีความ (Interpretation) ระบุทิศทางและแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ด้วยการอธิบายและตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลนำไปสู่บทสรุป (Conclusion) และนำมาเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เข้ากับแนวคิดการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลิตภาพ การนำเสนอข้อมูลใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. บริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

1.1 บริบทในภาพรวมของวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาบริบทในพื้นที่ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า พื้นที่ตำบลป่าแดดมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 25 วิสาหกิจชุมชน โดยมีทั้งวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการอยู่และหยุดประกอบกิจการ มีลักษณะการประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิต และเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีรากฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สุนัขจิ้งจอกจากข้าวเหนียวที่ปลูกในพื้นที่ โดยกระบวนการผลิตทั้งหมดล้วนสะท้อนถึงความรู้ท้องถิ่น การสืบทอดภูมิปัญญา และการดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งให้เห็นว่า วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สามารถแข่งขันได้ในตลาด

1.2 สภาพปัญหา

วิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด ยังประสบปัญหาในหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอย่างชัดเจน (1) ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนเผชิญกับปัญหาวัตถุดิบที่มีราคาสูง โดยเฉพาะในช่วงนอกฤดูปลูก ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น กระบวนการผลิตยังคงมีความซับซ้อน ต้องอาศัยทักษะเฉพาะ ส่งผลต่อความสะดวกและต้นทุนการดำเนินงาน ขณะเดียวกันยังขาดเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้อย่างเต็มที่ รวมถึงยังไม่มีระบบควบคุมคุณภาพที่เข้มงวด (2) ด้านการตลาด กลุ่มต้องเผชิญกับการแข่งขันที่สูงจากผู้ผลิตรายใหญ่ การเข้าถึงตลาดใหม่หรือการขยายฐานลูกค้ายังทำได้ยาก ช่องทางการจัดจำหน่ายยังมีจำกัด ไม่สามารถกระจายผลิตภัณฑ์ได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังขาดทักษะด้านการตลาดยุคใหม่ เช่น การขายผ่านช่องทางออนไลน์ (3) ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนมีต้นทุนการผลิตรวมที่สูง ทั้งจากราคาวัตถุดิบ ค่าแรง และค่าสาธารณูปโภค ขาดระบบการจัดการต้นทุนและการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบชัดเจน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ต้นทุนได้อย่างแม่นยำ (4) ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ โดยเฉพาะในด้านการวางแผนการผลิต การตลาด และการเงิน การบริหารจัดการภายในกลุ่มยังไม่มีความเป็นระบบ



ภาพที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ

1.3 ความต้องการในการพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดดมีความต้องการในการพัฒนาในหลายด้าน ดังนี้ (1) ด้านการผลิต มีความต้องการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต และยังต้องการการสนับสนุนทางเทคนิคในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสม (2) ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการขยายตลาดผ่านการเข้าสู่ตลาดใหม่ เพิ่มช่องทาง

การจัดจำหน่าย และการเข้าถึงตลาดออนไลน์มากยิ่งขึ้น (3) ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีความรู้และทักษะในด้านการบริหารจัดการธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่ม

1.4 ต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

สำหรับการบันทึกต้นทุนในวิสาหกิจชุมชน การบันทึกอาจจะยังไม่ละเอียดพอ โดยปกติจะบันทึกต้นทุนรวมๆ กันในสมุด หรือบางครั้งก็ใช้วิธีจำ ซึ่งทำให้พลาดรายละเอียดเล็กๆ ไป เช่น ค่าใช้จ่ายบางอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ หรือค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต นอกจากนี้ อาจจะบันทึกต้นทุนเฉพาะตอนที่มีการสั่งซื้อวัตถุดิบหรือตอนที่ต้องจ่ายเงินเป็นหลัก ทำให้บางครั้งไม่ทราบต้นทุนจริงต่อหน่วยผลิตอย่างชัดเจน อีกปัญหาหนึ่งคือการไม่บันทึกค่าแรงที่แท้จริงของสมาชิกที่ช่วยกันทำงาน ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนที่คิดได้ไม่ตรงกับความเป็นจริง

ในการคำนวณต้นทุน จะคำนวณต้นทุนแบบง่ายๆ โดยจะนับรวมต้นทุนวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิต ค่าแรงงานของสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าขนส่ง อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการยอมรับว่าการคำนวณของกลุ่มไม่ละเอียดมากนัก และบางครั้งอาจจะละเลยรายละเอียดปลีกย่อย เช่น ค่าใช้จ่ายจิปาถะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ทำให้การคำนวณต้นทุนที่แท้จริงอาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง ซึ่งข้อมูลการบันทึกต้นทุน ผู้ประกอบการจะไม่ค่อยมีการบันทึกค่าเสื่อมราคา นอกจากนี้ยังมีการคำนวณต้นทุนแบบง่าย โดยนำ ต้นทุนวัตถุดิบหลักบวกกับค่าแรงบวกค่าใช้จ่ายอื่นๆ มารวมกัน เพื่อหาต้นทุนรวมในการผลิตหนึ่งรอบ สำหรับการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยโดยนำต้นทุนรวมหารด้วยจำนวนหน่วยที่ผลิตได้ ใช้ข้อมูลนี้ในการตั้งราคาขาย และวิเคราะห์กำไร



ภาพที่ 3 การนำเสนอผลิตภัณฑ์และคำนวณต้นทุนการผลิตของวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ

2. แนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชนในตำบล ป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยมีแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณค่าในกระบวนการผลิตหรือบริการ เพื่อยกระดับผลผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การบูรณาการหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) หลักการ ECRS กับกิจกรรมในแนวทางที่เสนอ ECRS เป็นแนวทางปรับปรุงกระบวนการโดยพิจารณา 4 วิธี คือ

(1) การกำจัดสิ่งที่ไม่จำเป็น (Eliminate) โดยการวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรมจะช่วยให้มองเห็นว่ากิจกรรมใดที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าแก่กระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ทำให้เสียทรัพยากรโดยไม่จำเป็น ด้วยหลักการ Eliminate สามารถกำจัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นเหล่านี้ออกไป ทำให้กระบวนการผลิตกระชับและลดต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การรวมกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน (Combine) เพื่อให้กระชับขึ้น หลักการ Combine สนับสนุนให้รวมกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้เพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อน การรวมกิจกรรมจะช่วยลดเวลาและทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการ ทำให้การผลิตหรือบริการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

(3) การจัดลำดับใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Rearrange) เป็นการปรับลำดับเวลาและกระบวนการให้สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและภายใน การใช้หลักการ Rearrange จะช่วยให้จัดเรียงกิจกรรมใหม่ในลำดับที่เหมาะสมมากขึ้น เพิ่มความคล่องตัวในการผลิต และเครื่องจักรที่ใช้ การจัดผังการผลิตหรือโรงงานใหม่ให้เหมาะสมกับงานและการดูแลสัตว์ เป็นต้น

(4) การบูรณาการการทำให้ง่าย (Simplify) หรือทำให้เรียบง่ายขึ้น ลดความยุ่งยากและการพึ่งพาภายนอก หลักการทำให้ง่าย ช่วยลดความซับซ้อนในกระบวนการ โดยในการวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรม สามารถมองหาโอกาสที่จะทำให้แต่ละขั้นตอนง่ายขึ้น เช่น การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่ลดเวลาหรือแรงงานในการดำเนินการ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนได้

2.2 การผสานหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) และการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis)

การวิเคราะห์คุณค่า คือ การมองหาวิธีในการเพิ่มคุณค่าต่อสินค้า/บริการ โดยไม่เพิ่มต้นทุน หรือในทางกลับกัน ลดต้นทุนโดยไม่ลดคุณค่า ซึ่งแนวทางที่ผสานสองแนวคิด คือ ใช้ ECRS เพื่อ "ปรับปรุงกระบวนการ" ให้กระชับ มีประสิทธิภาพ และใช้ Value Analysis เพื่อ "รักษาหรือเพิ่มคุณค่า" และยังสามารลดต้นทุนการผลิตได้ การวิเคราะห์คุณค่าจะเป็นการวิเคราะห์ทั้งตัวสินค้าและกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่ม "คุณค่า" ที่ลูกค้าได้รับ โดยไม่เพิ่มต้นทุนเกินจำเป็น สิ่งเหล่านี้ทำให้ ลูกค้าได้รับสินค้าที่คุณภาพสูงขึ้น ในต้นทุนที่คงที่หรือลดลง แนวคิดผสาน ECRS กับการวิเคราะห์คุณค่าสำหรับวิสาหกิจชุมชนเป็นการ ตัด รวม ปรับใหม่ ทำให้ง่ายขึ้น เพื่อให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาทั้งตัว

สินค้าและกระบวนการผลิตให้มีคุณค่า โดยไม่เพิ่มต้นทุนเกินความจำเป็นส่งเสริม “ความประหยัด” และ “คุณภาพ” ควบคู่กันนำไปสู่การ เพิ่มผลิตภาพ (Productivity) และความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว



ภาพที่ 4 การสัมมนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ

2.3 การยกระดับผลิตภาพ (Productivity) ของวิสาหกิจชุมชน

การยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย สามารถอธิบายผ่านแนวคิดของการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) ผ่าน 5 แนวทางหลัก ดังนี้ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ด้วยการลดต้นทุนโดยไม่ลดคุณภาพ การวางแผนเวลาและกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกัน ช่วยลดเวลาที่สูญเปล่าและเพิ่มผลผลิต ทำให้ประหยัดต้นทุนและการใช้เวลาที่มีประสิทธิภาพ (2) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้วยเพิ่มคุณภาพโดยไม่เพิ่มต้นทุนเกินจำเป็น มีการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงเทคนิคการผลิต (3) การเพิ่มทักษะและความรู้ของแรงงาน ด้วยใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะของแรงงานให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ (4) การจัดการทรัพยากร ด้วยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้งานวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดของเสียและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเพิ่มคุณค่าจากการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุด (5) การตลาดและการกระจายสินค้า ขยายตลาดโดยไม่เพิ่มค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น การสร้างแบรนด์ให้มีความชัดเจน ซึ่งช่วยให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและเป็นที่จดจำในตลาด ขยายช่องทางการจำหน่ายทั้งในชุมชนและออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย การยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย สามารถอธิบายผ่านแนวคิดของการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) ผ่าน 5 แนวทาง

หลักเน้นเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยไม่จำเป็นต้อง เพิ่มต้นทุนเกินจำเป็น เป็นการสร้างความคุ้มค่า ทั้งด้านต้นทุนการผลิต และการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน



ภาพที่ 5 อบรมพัฒนาองค์ความรู้ ด้านแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพสำหรับ
ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพ

3. เสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการลดต้นทุน ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการดำเนินกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์กระบวนการผลิตและวางแผนลดต้นทุน
การผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้



ภาพที่ 6 การเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการลดต้นทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาคม และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการ มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการลดต้นทุน ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ได้มีการวิเคราะห์และสรุปใน 4 ประเด็นหลักได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมด้านการจัดการต้นทุน เป็นกิจกรรมที่เน้นสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบให้กับผู้ประกอบการในเรื่องของต้นทุน เช่น การจำแนกต้นทุนเป็นต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ต้นทุนตรง และต้นทุนทางอ้อม การคำนวณต้นทุนจริงต่อหน่วย การจัดทำงบประมาณและควบคุมค่าใช้จ่าย รวมถึงฝึกใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือ เช่น Excel หรือซอฟต์แวร์ต้นทุน เน้นการฝึกปฏิบัติจริง และการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน

2. การให้คำปรึกษาและพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เป็นการดูแลอย่างใกล้ชิดโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะจุดของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการ เช่น ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง แนะนำการบริหารจัดการวัตถุดิบ การลดของเสีย และการจัดระบบต้นทุน ให้คำแนะนำเรื่องการวางแผนธุรกิจและหาแหล่งทุน รวมถึงมีการติดตามผลต่อเนื่อง

3. การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาและตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ กิจกรรมนี้ช่วยสร้างแรงจูงใจและเปิดมุมมองใหม่ โดยใช้กรณีศึกษาของวิสาหกิจที่ลดต้นทุนได้จริง จัดดูงาน สัมมนา หรือเวิร์กช็อปกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ วิเคราะห์เทคนิคหรือแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มตนเองได้ เน้นความใกล้เคียงของกรณีศึกษา

4. การจัดทำคู่มือและสื่อการเรียนรู้ เป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและนำไปใช้ได้จริงในกิจกรรมประจำวัน เช่น คู่มือเข้าใจง่าย สรุปเนื้อหาเรื่องเทคนิคการลดต้นทุน การควบคุมคุณภาพ และการจัดการวัตถุดิบ มีสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีโอ อินโฟกราฟิก และช่วยเสริมการฝึกอบรมหรือผู้ประกอบการให้คำปรึกษา

การเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการลดต้นทุน ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ควรจัดทำกิจกรรมที่ความเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มจากการเสริมสร้างความรู้ด้วยการฝึกอบรม ให้คำปรึกษาเชิงลึกด้วยการให้คำปรึกษาและพี่เลี้ยง เรียนรู้จากผู้อื่น และการจัดทำคู่มือและสื่อการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการสามารถ ลดต้นทุนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเองได้

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตก่อนและหลังของวิสาหกิจชุมชนในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการดำเนินกิจกรรมเชิงการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตก่อนและหลังของวิสาหกิจชุมชน คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้ (1) การรวบรวมข้อมูลต้นทุนก่อนปรับปรุง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนในหมวดหมู่ต่างๆ อย่างครบถ้วน เช่น ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงาน พลังงาน สาธารณูปโภคและต้นทุนแฝง โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลต้นทุน (2) การดำเนินการ



ปรับปรุง แต่ละกลุ่มได้ดำเนินการปรับปรุงตามลักษณะเฉพาะของการผลิต เช่นกลุ่มกลั่นสุรา ใช้การจัดซื้อวัตถุดิบแบบเหมารวม เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย และปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ ปรับปรุงกระบวนการผลิตใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยทุกกลุ่มมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (3) การรวบรวมข้อมูลต้นทุนหลังปรับปรุง ซึ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มได้ดำเนินการรวบรวมและบันทึกข้อมูลต้นทุนอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบเดียวกับก่อนการปรับปรุงได้แก่ วัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าพลังงาน (เช่น ไฟฟ้า น้ำ) ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ ค่าใช้จ่ายด้านบรรจุภัณฑ์และการขนส่ง รวมถึงต้นทุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบต้นทุนได้อย่างแม่นยำและชัดเจน ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงต้นทุน และนำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ (4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุน มีการใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เช่น วิเคราะห์ต้นทุนรวม และต้นทุนต่อหน่วย วิเคราะห์ส่วนต่างของต้นทุนก่อนและหลัง ผลการวิเคราะห์พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยลดลง ประสิทธิภาพการผลิตดีขึ้น คุณภาพของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น และความพึงพอใจของลูกค้าในหลายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน (5) ข้อเสนอแนะแนวทางต่อยอด พัฒนาเพิ่มเติมในส่วนที่ยังมีต้นทุนสูง เช่น กระบวนการบรรจุ หรือการขนส่ง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยลดการใช้แรงงาน สร้างระบบฐานข้อมูลต้นทุนให้มีความต่อเนื่อง เพื่อการวิเคราะห์ในระยะยาว ขยายผลแนวทางที่ได้ผลดีไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่มีลักษณะการผลิตใกล้เคียงกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

(1) การกำจัดสิ่งที่ไม่จำเป็น (Eliminate) เช่น การใช้วิธีตัดค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคที่เกินความจำเป็น เช่น ไฟฟ้าที่เปิดทิ้งโดยไม่ใช้งาน ลดของเสียจากกระบวนการหมักโดยควบคุมคุณภาพวัตถุดิบและอุณหภูมิอย่างเหมาะสม การกำจัดวัสดุเหลือทิ้งที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนโดยตรง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ดาวสุกและเรืองศักดิ์ แก้วธรรมชัย (2558) ที่ว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดส้นเริ่มจากการศึกษาปัญหาและวิเคราะห์กระบวนการทำงานด้วยหลัก 5W1H ทำให้พบว่าระบบการส่งสินค้าและระบบการรับสินค้ามีความซ้ำซ้อนและยุ่งยาก โดยเฉพาะในด้านการจัดการเอกสาร จึงใช้แนวทางส้นเข้าไป "กำจัดงานที่ไม่จำเป็น" เช่น การลดขั้นตอนซ้ำซ้อน และปรับปรุงกระบวนการบางส่วนให้เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) การรวมกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน (Combine) เช่น การรวมรอบส่งสินค้าใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการขาย การรวมการตรวจสอบคุณภาพกับการบรรจุสินค้าในขั้นตอนเดียว เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากร สอดคล้องกับวิบูลดา มาตัญญู (2565) ที่ว่ากลุ่ม OTOP ในจังหวัดเชียงราย นั้นมีความต้องการของกลุ่ม เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด ก็สามารถรวมกิจกรรมพัฒนาได้พร้อมกัน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ควบคู่กับการออกแบบประชาสัมพันธ์ ช่วยให้ประหยัดทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนา OTOP

(3) การจัดลำดับใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Rearrange) เช่น การวางแผนแรงงานให้ตรงกับความต้องการ การซื้อวัตถุดิบในฤดูกาลที่เหมาะสม หรือการปรับเส้นทางขนส่งให้คุ้มค่าขึ้น ส่งผลให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดเวลาสูญเสียเปล่าและต้นทุนโดยตรงสอดคล้องกับคลอเคลีย วจนะวิชากร (2565) ที่ว่า การนำเทคนิคการปรับปรุงงาน (ECRS) มาใช้ โดยจัดลำดับใหม่ ของกระบวนการทำงานผ่านการออกแบบการทอผ้าและนำเครื่องมือช่วยเหล่านี้นี้ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มกำลังการผลิตจากเดิม ลดจำนวนแรงงาน ลดความสูญเสียเปล่าจากการรอคอย และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในสายการผลิต

(4) การบูรณาการการทำให้ง่าย (Simplify) หรือทำให้เรียบง่ายขึ้น เช่น การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ใช้เทคโนโลยีง่ายๆ ที่เหมาะกับกลุ่ม หรือการเลือกทำบางกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อเสริมทักษะและลดการพึ่งพาภายนอก ส่งผลให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว ประหยัด และยืดหยุ่นมากขึ้น สอดคล้องกับวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญและปรียาภมล เอื้องอ้าย (2563) ที่ว่าการใช้ทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยทั้งสองนี้ช่วยลดความซับซ้อนในการพัฒนานวัตกรรมและทำให้กระบวนการง่ายขึ้น ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญ ทำให้การพัฒนานวัตกรรมเกิดขึ้นได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(5) การผสานหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) และการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) ซึ่งการวิเคราะห์คุณค่าควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการด้วยแนวทาง ECRS ซึ่งช่วยให้ทั้งสินค้าและกระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และทำให้ผลิตภัณฑ์ เช่น สุรา มีคุณภาพสูงขึ้นโดยควบคุมต้นทุนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับจริญ คนแรง และคณะ (2563) ที่ว่า การแนวคิด ECRS เพื่อลดความสูญเสียเปล่าในกระบวนการผลิต และใช้ Value Analysis เพื่อยกระดับคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ทั้งในด้านคุณภาพสินค้า การเพิ่มอายุการเก็บรักษา และการสร้างภาพลักษณ์ผ่านแบรนด์กลางของชุมชน ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าและความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยรวมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การนำหลัก ECRS มาใช้ปรับปรุงกระบวนการผลิต ในแต่ละขั้นตอนเพื่อกำจัดความสูญเสียเปล่า และเพิ่มความคล่องตัว ใช้ข้อมูลการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) ในการเลือกวัตถุดิบ เครื่องจักร และวิธีการผลิตที่คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรจัดอบรมภายใน หรือเชิญวิทยากรด้านการผลิต มาช่วยในเรื่องการวางแผนการใช้ทรัพยากร พัฒนาทักษะและเทคโนโลยี



2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้มีการลงทะเบียนร้านค้าออนไลน์ เช่น Shopee, Lazada, Facebook เพื่อจำหน่ายสินค้าลดต้นทุนหน้าร้านและขยายฐานลูกค้าผ่านการตลาดออนไลน์ ดังนั้นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรประสานความร่วมมือกัน เพื่อเปิดช่องทางจำหน่ายสินค้าให้กับชุมชน

3. การลดต้นทุนและยกระดับผลิตภาพ ความรู้ด้านการจัดการผลิตภาพ การประยุกต์ใช้ ECRS และการทำ Value Analysis มีประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการอย่างมาก ดังนั้น สถาบันการศึกษา ควรนำองค์ความรู้มาถ่ายทอดเทคโนโลยี อบรมภาคปฏิบัติให้แก่ชุมชน บูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอน สร้างที่ปรึกษาให้ชุมชน สำหรับการวิเคราะห์กระบวนการผลิตจริงของวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภาพของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ควรจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการวิเคราะห์เชิงลึกการลดต้นทุนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในด้านราคาขายหรือการขยายตลาด
2. การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มที่นำโปรแกรมบัญชีกับกลุ่มที่ยังไม่ได้ใช้ว่ามีความแตกต่างในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจลงทุนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2563). *ต้นทุนการผลิตและวิธีการลดต้นทุนการผลิต*. จาก <https://shorturl.asia/fGupF>.
- กัสม่า กาช่อน. (2566). *การวิจัยทางการบัญชี*. เชียงราย: คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- คลองเคลือบ วาจนะวิชากร. (2565). การลดความสูญเสียเปล่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทอผ้าไหม กาบบัว กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบ้านปะอาว จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์และนวัตกรรม*, 15(1), 89- 101.
- จรัญ คนแรง, มิ่งขวัญ สมพฤกษ์, ไพโรจน์ ด้วนนคร, นงนุช ศรีเล็ก, วิบูลพร วุฒิกุล. (2563). การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่ชุมชนบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี ไร้ขีดจำกัด*, 6(2), 29- 42.
- ชนาภา หันจางสิทธิ์. (2560). *Increase productivity เพิ่มผลผลิตพืชไร่ประสิทธิภาพด้วย Excel*. นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์.

- ชนิศา หอมหวาน และปณัฏพร เรืองเชิงชุม. (2564). การลดต้นทุนกิจกรรมที่สูญเสียไปจากความผิดพลาดและความล่าช้าในกระบวนการติดตามเอกสารทางการเงิน กรณีศึกษาสถานบริหารวิจัยคลินิกในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(2), 78-93.
- ธเรศ สันตติวงศ์ไชย. (2565). *กลยุทธ์ในการจัดการกิจกรรม*. จาก <https://www.liveplatforms.com/th/education/article/8277/>
- วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ และปรียาภมล เอื้ออ้าย. (2563). การพัฒนานวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันองค์กร. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 8(2), 89- 100.
- วิชุดา มาตันบุญ. (2565). ปัญหาและความต้องการของกลุ่ม OTOP ในจังหวัดเชียงราย. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(3), 240-257.
- วิทยา อินทร์สอน. (2559). เทคนิคการเพิ่มผลผลิต โดยการลดความสูญเสีย. *Industrial technology review*, 22(288).
- ศิวกอ อโนริย์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดราชบุรี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2562). *เทคนิคการลดต้นทุน (Cost Reduction)*. จาก <https://www.ftpi.or.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภาภรณ์ ดาวสุก และเรืองศักดิ์ แก้วธรรมชัย. (2558). การประยุกต์ใช้แนวคิดสินเพื่อเพิ่มผลิตภาพ: กรณีศึกษาระบบจัดการสินค้ากลุ่มเบเกอรี่ของร้านสะดวกซื้อ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 4(2), 99-102.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitions*. New York: Free Press.